

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Monumenta Paderbornensia

Ferdinand <Paderborn, Bischof, II.>

Amstelodami, 1672

Acidula Driburgensis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-7830

A C I D U L A
D R I B U R G E N S I S.
M E M O R I Æ . S A C R U M

HIC. EGO. VISCERIBUS. MAGNÆ. PRORUMPO. PARENTIS
LARGA. SALUTIFERÆ. VENA. PERENNIS. AQUÆ
DOCTA. GRAVI. MORBO. RENES. ET. FÆCE. LIENEM
ET. TUMIDUM. FLAVA. BILE. LEVARE. JECUR
ET. TORPENS. ACIDO. STIMULANTE. LIQUORE. PALATUM
TÆDIA. VENTRICULO. PELLERE. FAUCE. SITIM
QUI. BIBIT. ERGO. MEOS. LATICES. ET. CIVIS. ET. HOSPES
INCOLUMIS. NOSTRIS. RITE. PRECETUR: AQUIS
MAGNUS. UT. HAS. ARMIS. CAROLUS. VICTRICIBUS. UNDA
SAXONICO. FERTUR. SUPPOSUISSE. PADO
SIC. FERNANDE. TUO. DECORATÆ. MUNERE. LONGO
TEMPORE. TE. SALVO. SUB. TUA. JURA. FLUANT

F E R D I N A N D U S . D E I . E T
A P O S T O L I C Æ . S E D I S . G R A T I A . E P I S C O -
P U S . P A D E R B O R N E N S I S . C O A D J U T O R
M O N A S T E R I E N S I S . S . R . I . P R I N C E P S
C O M E S . P Y R M O N T A N U S . E T . L I B E R . B A -
R O . D E . F U R S T E N B E R G

A D . A C I D U L A M . D R I B U R G E N S E M . S A L U B R I T A -
T E . M E D E N D I S Q U E . C O R P O R I B U S . N O B I L E M
C O M M O D I U S . H A U R I E N D A M . E D U C T A . H U M I -
D O . S O L O . A R B O R I B U S Q U E . C O N S I T A . A D . D E A M -
B U L A N D U M . V I A . E T . F O N T I S . C E L E B R I T A T I
E T . P U B L I C Æ . U T I L I T A T I . C O N S U L U I T

N O T Æ.

DIOECESIS Paderbornensis tam multas atque uberes partem aquarum perennium venas habet, ut nullam facile regionem tot amœnis, dulcibus, & copiosis fontibus putem irrigari. De fluviis omnibusque celebrioribus, in notis ad Luppia, Amisii, & Paderæ fontes, aliquam supra fecimus mentionem. Ut nihil nunc dicam de Saltcotena oppido, aquâ, unde sal coquitur, nobili: ut præteream Upsprungam, ubi primum est *Hedera*, in actis S. Liborii commemoratæ, caput: *habemus in propinquo Alpheum*, inquit Horrius in Panegyri. Paderb. lib. 2. cap. 7. *cujus Aretusam frustra rerum naturalium curiosi jam pridem persequuntur. Nempe non longè a nova Beca rivus est non modicus, qui terrâ haustus sese, nescio quò, oculis mortalium eripit. Mirabilis propè est, quòd duo rivus ad Liechtenaunum oppidum confluentes repente absorbentur, verum non uno semper meatu, sed prout aque impetus tulit. Itaque admodum quinque jam patent, neque dubitat interdum novos aperire.* Tantum de aquis dulcibus.

Nec Acidulis saluberrimis carent Paderbornenses. De *Smechtana* paulò antè. *Bracula* & *Driburgum* etiam acidulis abundant: *Braculenses* non adeò celebrantur. *Driburgenses* sub radicibus silvæ Teutoburgiensis, hodiè *Driburgensis* dictæ, in medio prato, uberrimâ scatebrâ emicantes, ut acore suo & colore, quo tinctus fontis limus, & solum rubescit, aluminis ferrique venas referunt; ita salubritate, præstantiâ & copiâ aquarum excellunt. Sed recitemus hoc loco Bernardi Rottendorffii, Archiatri Monasteriensis, & medicinæ arte, & humaniorum literarum, quæ ejus morte ingens hoc anno ceperunt detrimentum, scientiâ celeberrimi viri, epistolam, ad amicum An. 1668. 27. Martii hac super re datam.

Fam totus sum, inquit, in acidularum salularumque facultatibus investigandis: & juratò ausim adseverare, quòd Paderbornenses suâ præstantiâ Egranis, Schwalbacensibus, Antoninis, Wildungensibus aut
Spa-

Spadani non cedant, si non illas supergrediantur. Joannes Guintherius Andernacus medicus eximie doctus, dialogo secundo de earundem viribus & usu, in quo simul precipuos Germaniae fontes acidos describit, post Spadanos sequentia subnectit pag. videlicet 142. In Ducatu Westphaliae fons acidus juxta domum novam extat ferri & aluminis particeps, ad eadem, quae superiores possunt, efficax. Fontem scilicet mellitum juxta Smechtam, den Metbrunnen intelligit. Idem Guintherius pag. 143. ubi Pymontanum describit: Aqua hujus fontis, inquit, ochrae praecipue infecta est, quod acrimonia ejus testatur, eoque acris ille potius, quam acidus dici meretur; hinc potio illius aquae periculosa est: nam rodit in terranea, praesertim corporum tenerorum, gracilium & adolescentum. Haec esse veritati consentanea, experientia edoctus sum, & re ipsa comperi, non in uno, sed pluribus. Subjungit Guintherius: Quia vero aqua haec potui non idonea, ad balneas potius accomodari debet: nam tumores contra naturam, quacunque in parte corporis affligant, discutit, ademat, podagram, & chiram ex pituita contractam, topfosque articulorum comminuit, membra fluxionibus opportuna, torpida resolutaque restituit: impetiginem, scabiem, lepram emendat, &c. Tabernemontanus in suo aquarum thesauro mihi pag. 395. scribit, quod pyrites, quem Wasserstein vocat, in fonte Mellito seu Smechtano ceteris metallis antecellat. Pyrites autem proprie vocatur ein Feuerstein nobile metallum, cujus usus multiplex in medicina: habet enim calefaciendi, siccandi, digerendi ac discutiendi facultatem, praeterea humores tartareos incidit, calculum resolvit, & contumaces obstructions reserat, ac duros tumores emollit. Idem praestant illa aqua, quae à minera pyritarum scaturiunt. Haec ille de acidulis, & nos de monumentis Paderbornensibus. Quae benignus Lector, donec universa historia Paderbornensis suo tempore lucem aspiciat, promulsidis vice degustet velim, & aequo animo ferat, si alieno fortassis loco, familiae Furstenbergicae memoria, è vicino Westphaliae Ducatu huc allata, Paderbornensibus monumentis subnecti videatur. Quamquam haud aliena ab instituto ejus familiae mentio videri debet, quae duos Episcopos ac Principes Paderbornensibus dedit, quorum alter innumeris pietatis ac munificentiae operibus, alter his aliisque monumentis dicecesin exornavit.